

POLİTİK DÜŞÜNCENİN İKİ KÖKENİ*

Paul TILLICH**

Çev.: Aliye ÇINAR***

Özet

Tillich'e göre politik düşüncenin kökleri bizzat insan varlığında aranmalıdır. *Talep*, salt kökenden daha üstün ve *adâlet* salt varlığın gücünden daha iyi olmasıyla, insan varlığının iki ögesi ile politik düşüncenin iki kökü birbiriyle ilgilidir. "Nereye" sorusu "Nereden" sorusundan daha yüksek derecededir. *Köken miti kırılır ve onun müphemliği ifşa olursa, o, politik düşünceye girer.*

Anahtar Kelimeler

Politik düşüncenin iki kökeni; bilinç-varlık ilişkisi; talep ve adâlet.

Abstract

According to Tillich, the roots of political thought must be sought in human being itself. The result is that the two elements of human being and the two roots of political thought are related in such a way that the *demand* is superior to mere origin and *justice* is superior to the mere power being. The question "Whither" is of higher rank than the question "Whence". *Only when the myth of origin is broken and its ambiguity disclosed may it enter into political thinking.*

Key Words

Two roots of political thought; the relationship between conscious and being, demand and justice.

1. İnsan ve Politik Bilinç

Tinsel ya da toplumsal bir fenomenin kökenlerini incelemek her zaman zorunlu değildir. İhtişamın büyümesi köklerin zarar görmediğinin alâmeti olursa, böyle bir inceleme boşunadır. Ancak, bitki eğilmeye ve bükülmeye başlar, büyüme sona erer ve solmaya yüz tutarsa, işte, 'köklerin durumu nedir? sorusunu sormanın' tam zamanıdır. Bu, sosyalizmin özellikle de, onun en güçlü dalı olan Alman Sosyalizminin durumudur. Son ayların politik olayları onun git gide zayıflayan bir durumda olduğuna tanık olmuştu. Ancak bu duruma sadece son yılların olayları neden olmamıştır. Nedenler çok daha gerilere, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısına hatta kısmen de, sosyalizmin menşeinin tarihsel durumuna kadar gider. İç hesaplaşmanın kapıya dayandığı şu günlerde en acil görev, bu zayıflamanın nedenlerini araştırmaktır. Bu, sadece köken sorununu cevaplamak suretiyle başarılabilir.

* Bu yazı, Mark Kline Taylor'un editörlüğünü yaptığı PAUL TILLICH –theologian of the boundaries– isimli Tillich'in makalelerinden müteşekkil kitabın 96-104. sayfaları arasında yer alan "Two Roots of Political Thought" başlıklı makalenin çevirisidir. (First Fortress Press, 1991). Editör ise, Journal of Religion'dan almıştır (XXVI, 1946, 79-86).

** 1886-1965 yılları arasında yaşamış olan Alman asıllı Amerikan-Protestan teolog. 1933'de Hitler rejimi ile arasının açılmasından dolayı Amerika'ya göç eder. O, hem yaşam hem de düşünce bakımından sınır teoloğu olarak tasvir edilir. Öte yandan Tillich, hem pratikte Dinî Sosyalist Grupla bağlantısından dolayı, hem de onun din ve kültür konusundaki düşünceleri nedeniyle politik teolojiyle yakından ilişkilidir –çn.

*** Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fak., Din Felsefesi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

Bununla birlikte, sosyalist düşüncenin kökleriyle ilgili soru aklımızda belirir belirmez, daha ileriye gitmemiz gerekecektir. Zira sosyalizm iki anlamda bir karşı harekettir: Dolaylı ve doğrudan. Sosyalizm, doğrudan burjuva toplumuna ve dolaylı olarak burjuva toplumuyla birlikte toplumun feodal-ataerkil yapısına yönelik bir karşı harekettir. Dolayısıyla sosyalizmi kökleri açısından anlamaya çalışmak için, sosyalizmin karşısındaki politik düşüncenin köklerinin de peçesini kaldırmak gerekir.

Politik düşüncenin kökleri bizzat insan varlığında aranmalıdır. İnsan doğasının bazı nosyonları –güçleri ve gerilimleri– olmaksızın, politik varoluş ve düşüncenin temelleri hakkında herhangi bir ifadede bulunulamaz. Bir insan doğası doktrini olmaksızın, politik eğilimler teorisi, sadece kendi dışsal formlarının tasvirinden daha fazla bir şey olamaz. Bununla beraber, burada bir insan doğası doktrini hazırlanamaz. Bunun varsayılması gerekir ve en iyisi o, politik düşüncüyü aydınlatmak için kendi kapasitesiyle münasip bir duyum oluşturabilir.

İnsan varlıkları, içsel bir dualiteyi hâiz varlıklar olmasıyla doğadan farklılık arz eder. Doğanın nerede sona erdiği ya da insanlığın nerede başladığı önemli değildir. Onlar arasında farkın bir yerde görülebildiği, dereceli geçişlerin ya da ani bir sıçramanın olup olmadığı da mühim değildir. Doğa, sorgusuz ya da talepsiz bizzat açılmış, kendinde ve çevresinde bulduğu şeyle sınırlı, birleşmiş bir yaşam sürecidir. İnsanlık, kendinden ve çevresinden talepte bulunarak, kendini ve çevresini sorgulayan, dolayısıyla da bizzat kendisi olmayan bir yaşam sürecidir. O, daha ziyade iki görünüş arz eder: Bizatihi kendini düşünerek ve bilmek suretiyle, kendinde var olma ve aynı anda kendinin başında durma. İnsan doğanın aksine kendi bilincine sahiptir; o, kendi üstüne dönebilen bilinci sayesinde içsel olarak çift katlı olmuştur. Doğa ise bu dualiteden yoksundur. Elbette biz bununla insanın birbirinden bağımsız iki unsurdan örneğin doğa ve tin ya da beden ve ruhtan oluştuğunu demek istemiyoruz; bilakis bir bütün varlık vardır ancak kendi birliğinde iki katlıdır.

Bu en genel tanımlar bile, politik düşüncenin herhangi bir incelemesi için sonuçları kendinde barındırmaktadır. Onlar, politik düşüncüyü tamamıyla zihinsel bir süreçten, dinî ya da ahlaki taleplerden ya da ideolojik yargılardan çıkarmanın imkansızlığını ortaya koyar. Politik düşünce bir bütün olarak insan doğasından kaynaklanır. O, aynı anda varlık ve bilinçte, daha açıkçası ikisinin çözülmez birliğinde kök salmıştır. *Bu nedenle güdü ve ilgilerin, baskı ve arzuların birbiriyle ilişkisinin oluşturduğu toplumsal gerçeklik ve insanda kök salan politik düşünce sistemini anlamak için bunların örtüsünün kaldırılması gerekir.* Ancak, aynı şekilde hatta bilinçten ayrı olarak bu gerçekliği idrak etmek yani bilince ve onunla birlikte sadece varlığın bir yan ürünü olarak politik düşünceye bakmak imkansızdır. *İnsanın ve toplumsal varlığın her ögesi –en ilkel duygusal güdülere kadar– bilinç tarafından şekillenir.* Bu bağlantıyı çözmeye yönelik herhangi bir çaba, insan doğasının ilk ve en önemli niteliğini görmezden gelir; ve dolayısıyla, bütün bir insan doğası tablosunda tahriflere yol açar.

Varlığa tekabül etmeyen sözde ‘sahte bilincin’ olduğuna işaret etmek, varlık ve bilincin birliğinin aleyhinde hiç bir şeyi tanımlayamaz. Çünkü esasında ‘sahte bilinç’ kavramı sadece olasıdır ve böyle bir şey yalnızca gerçek bir bilinç olduğu takdirde bilinebilir. Bununla birlikte gerçek bir bilinç, varlıktan zuhur eden bir şeydir ve aynı zamanda onu belirler de. Öteki olmaksızın onun varlığından söz edilemez. Çünkü insan

doğası kendi dualitesinde bir birliktir ve bütün politik düşüncenin iki kökeni bu birlikten kaynaklanır.

İnsan, kendi kendisini tıpkı çevresini bulması gibi varoluşta bulur; sonra bu [bilinç], onları ve kendini keşfeder. Ancak kişinin bizzat kendini bulması demek, kendinden var olması demek değildir; bizatihi kendisi olmayan bir orijine sahip olduğu anlamına gelir ya da Martin Heidegger'in mânidar ifadesiyle dünyaya "fırlatılmış" olma durumudur. İnsan, bu durumdan kaynaklanan varoluşun "nereden"liğiyle ilgili soru sorar. Daha sonra bu felsefî bir sorun olarak zuhur eder. Ancak o, her zaman bir soru olagelmıştır; ve bunun ilk ve daimi normatif cevabı mitte saygın bir yere sahip olmuştur.

Köken, yaratıcıdır. Önceden var olmayan yeni bir şey hâsıl olur ve artık o, kökenle kıyaslandığında, kendi özellikleriyle varolan bir şeydir. Kendimizi tayin edilmiş şekilde ancak yine de bağımsız olarak tecrübe ederiz. Yaşamımız, aslımızdaki bağımlılık ve bağımsızlık arasındaki gerilimi sürdürür. Çünkü kaynak bizi ileriye sevk ettirmez; o önceden olan ve artık olmayan bir şey değildir; bir kere biz bir zamanlar bağımsız şahsiyetlerdik. Aslında biz, her daim kökene bağımlıyız; o, bizi sevk eder, her an yeniden yaratır ve sıkıca kavrar. Köken, bizi yeni ve özgün bir şey olarak ileriye atar ancak tekrar aslımıza geri alır. Tıpkı doğarken ölümlülüğü hâiz olmamız gibi. "Şeyler, neşet ettikleri şeye geri dönerler"¹, ifadesi Batı felsefesinde dilden dile dolaşan bir gerçeği ifşa eder. Yaşamımız, doğum, büyüme ve ölüm rotasında seyrederek. Hiç bir canlı şey, doğumla getirdiği sınırları aşamaz; gelişme, büyüme ve gelinen kökene geri dönmez. Bu, belirli bir grubun kendi kökenini tasavvur etmesindeki şeylere ve olaylara göre, mitte sayısız farklı şekillerde ifade edilmiştir. Bununla beraber bütün mitolojilerde, dilden dile dolaşan doğum ve ölümün deveran yasası vardır. Her mit bir köken mitidir, yani varoluşun "Nereden"ine ilişkin soruya bir cevap ve kökene ve onun gücüne bağlılığın bir ifadesidir. *Köken mitine yönelen bilinç, politikadaki bütün muhafazakar ve romantik düşüncenin köküdür.*

Ancak insan bizzat kendini sadece varoluşta bulmaz; o, yalnızca kendinin bütün yaşayan varlıklar gibi doğum ve ölüm dönüşümünde konumlanmış ve bu devir daime yani döngüye kapanmış olduğunu bilmez. O, kendini sadece verilmiş olan şeye bağlı olmaktan özgür kılan ve nereden (*whence*) sorusuna, nereye (*whither*) sorusunu ilave etmeye zorlayan bir talebi tecrübe eder. Bu soruyla prensipte döngü kırılır ve insanoğlu sadece yaşayan şeyler alanının ötesine yükselir. Çünkü söz konusu talep, henüz olmayan ancak olması gereken ve icra edilmesi gereken bir şeyi gerektirir. Talebi tecrübe eden varlık, artık sadece kökene (*origin*) bağlı varlık değildir. İnsan yaşamı sırf zaten var olan bir gelişmeden daha fazlasını ihtiva eder. Talep sayesinde insanlık olması gereken şeye yönlendirilir. Olması gereken şey, olan şeyin açılmasıyla (*unfolding*) ortaya çıkmaz; öyle olmuş olsaydı, olması gereken bir şeyden ziyade, olan bir şey olurdu. Bununla beraber bu demektir ki, insanlığın karşı karşıya kaldığı talep, şartsız bir taleptir. "Nereye" sorusu "nereden" sorusunun sınırları içinde değildir. O, sadece sırf gelişme alanı içinde yeni ve eski olan şeyi aşan şartsız surette yeni bir şeydir. İnsanlar arasında şartsız surette yeni bir şey gerçekleştirilir. Bu, onların tecrübe ettiği ve varlık kendilerinde iki kat (*twofold*) olmasından dolayı onu tecrübe edebildikleri talebin

¹ Werner Jaeger'de icra edildiği gibi, Anaximander'in Fragmentinden: *Paideia: The Ideals of Greek Culture*, çev. Gilbert Highet (New York: Oxford University Press, 1945), vol. I, p. 159 – İngilizceye çevirenin notu.

anlamıdır. Çünkü insan sadece bir birey, bir ben olmayıp, o, kendisinin bilgisine de sahiptir. Dolayısıyla benini (*self*) içinde bulduğu ve onu çevreleyen şeyi aşma olasılığını da haizdir. Bu, birilerinin söylediği gibi sözde “özgür irade” olmayıp, insan özgürlüğüdür; haddi zatında bir insan varlığı olarak kişi, varoluşta kendini bulduğu şeyle sınırlı değildir; şartsız surette bizzat kendisinin gerçekleştirmesi gereken yeni bir şeye, talebe bağlıdır. Böylece doğum ve ölüm döngüsü kırılır; varoluş ve insanın eylemleri sadece kendi kökeninin gelişmesiyle sınırlandırılmaz. Bu bilinç, her nerede hâkim olursa, köken ile bağ prensipte çözülmüş olur ve köken miti prensipte kırılmış olur. *Şartsız bir taleple köken mitinin kırılması politikada liberal, demokratik ve sosyalist düşüncenin köküdür.*

Yine de biz insan varoluşunun iki yönü arasındaki basit bir muhalefetle iktifa edemeyiz. İnsanın tecrübe ettiği talep şartsızdır ancak o, kendi doğasına yabancı değildir. Eğer tecrübe edilen bu talep, doğamıza yabancı olmuş olsaydı, o, kesinlikle bizim için bir ilgi olmazdı ve onu üstümüzdeki bir talep olarak da idrak edemezdik. O, sadece bizde, özümüzde bir talep formunda yer aldığı için bizi etkiler. Sadece orada kesinlikle ve kaçınılmaz bir şekilde temellenen taleple karşı karşıya kalırız ve bizim tarafımızdan onanması gerekir. Talep, bizim özümüzdeyse, bizim kökenimizde temellenir. “Nereden” ve “Nereye” soruları iki farklı dünyaya ait değildir. Yine de talep, kökenle kıyaslanınca yeni bir şeydir. Bu, *kökeninin müphem olduğunu* gösterir. Asıl ve aktüel köken arasında bir yarıklık vardır. *Aktüel köken, hakikatteki köken değildir.* O, kökenden itibaren insanlık için niyetlenen şeyin tamamlanması değildir. Kökenin tamamlanması bir talep, bir gereklilik olarak bizi karşılayan şeyde yatar. İnsanlığa ilişkin “Nereden”, tamamlanışını “Nereye” de bulur. Aktüel köken, şartsız surette ve her hususta asıl kökenle çelişmez; çünkü her daim aktüelleşebilmek için aktüel kökenin asıl kökene katılması gerekir; o, bunu ifade eder, ancak aynı zamanda gölgede bırakır ve tahrif eder. Sadece köken mitine dönen zihniyet, kökenin bu müphemliğine dair hiçbir şey bilemez. Bu nedenle o, kökene sıkıca sarılır ve onun ötesine geçmeyi küfür olarak hisseder. Şartsız talebin tecrübesi bu bilinci kökenin esaretinden özgürleştirdiğinde, kökenin müphemliği öncelikle bunda ifşa olur.

Talep, hakiki kökenin gerçekleşmesine doğru yönelmiştir. Bir kişi şartsız bir talebi sadece diğer kişiden tecrübe eder. Talep, “Ben-Sen” karşılaşmasında somutlaşır. Bu suretle talebin içeriği şöyledir: “Sen”, “Ben” gibi aynı saygınlıkla bağdaştırılmıştır; bu, kökende ima edilen vaadin (*fulfillment*) taşıyıcısı olmanın yani özgürlüğün itibarıdır. “Sen” ve “Ben”in eşit saygınlığının tanınması haktır. *Kökenin müphemliğini ayıran talep, adâlet talebidir.* Kırılmamış kökenden çıkan güçler, birbirleriyle gerilimdedir; onlar hakimiyet peşindedirler ve birbirlerini yok ederler. Şu halde Grek felsefesinin çoktan alıntılanan ilk ifadesinde iddia edildiği gibi, zamanının düzenine göre yükselen ve düşen güçler, haksızlığa karşın biri diğerine ceza ve tazminat vermek suretiyle varlığın gücü ortaya çıkmış olur. Şartsız talep, varoluşun bu trajik döngüsünü aşar. O, talepten çıkan adaletle varlığın güç ve güçsüzlüğüyle karşılaşır. Yine de karşıtlık mutlak değildir; çünkü olması gereken, olanın gerçekleşmesidir. *Adalet varlığın asıl gücüdür.* Onda kökenin mânası tamamlanır.

Sonuç: Talep, salt kökenden daha üstün ve adâlet salt varlığın gücünden daha iyi olmasıyla, insan varlığının iki ögesi ile politik düşüncenin iki kökü birbiriyle ilgilidir. “Nereye” sorusu “Nereden” sorusundan daha yüksek derecededir. *Köken miti kırılır ve onun müphemliği ifşa olursa, o, politik düşünceye girer.*

2. Yaklaşım ve Bakış Açısı

Politik düşüncenin iki kökü arasındaki ilişki sadece onları yan yana koyma ilişkisi değildir. Talep, kökenden daha üstündür. Bu nedenle politik trendlerin bir mütalaası, onlar tipik eşit meşrulukta insanî tutumlardır, şeklindeki varsayım üstünde yol alamaz. *Tipik kavramı, kararların gerektiği yerde uygulanamaz.* Ancak bu, şartsız bir talepte bulunulan durumdur. Mukayeseli ve tipolojik yaklaşımla bu hakkıyla yapılamaz; zaten böyle bir yaklaşım kullanılarak kişi talepten kaçınmış olur ve kişi onu iddia edilen doğal bir tasvirde, taleple aynı seviyeye koyarak gerçekte alternatifinin meşrulaştırdığını kabul eder. Aslında bu, tinsel şeyleri anlamaya yönelik her teşebbüsün doğruluğunu kabul eder. Kişi tininin seyircisi olamaz; tin, talepte bulunur ve kararları ister. Sosyalizmin adâlet talebini kendi üstünde etkin olan bir talep olarak tecrübe etmeyen kişi sosyalizmi anlayamaz. *Sosyalizmin ruhuyla mücadele etmemiş kişi, onun hakkında sadece dışarıdan, farazi konuşabilir.*

Aksi halde bu, köken bağının baskın olduğu politik trendlerin durumudur. Onların da anlaşılması gerekir; onlarda da tin, tin ile konuşur ve bir kararı gerektirir. Ancak burada karar, kesinlikle inceleme ve karardan vazgeçme ve salt varlığa geri dönmeye götürür. Kökeni onarken kişi, talep edilen şeyden kaçmak için yardım arayabilir. Kesinlikle biri zihni kullanır ancak zihne karşıdır; biri soruşturur ancak soruşturma ruhuna karşıdır; biri talep eder ancak talebin karşısındadır. Tini, varlığın esaretinin içine geri çekmek için araçlar aranabilir. Bu, bütün formlarında politik romantizmin iç çelişkisidir. Bu nedenle ona entelektüel olarak karar vermek kesinlikle imkansızdır. Kökenin bağı kırılmadan kaldığı sürece, hiçbir kararda bulunulamaz; çünkü hiç bir seçimden bahsedilemez. Ancak ne zaman ki, o kırılır, onun lehinde bir karar, bütün özgür kararların ertelenmesi anlamına gelir. Politik romantizm için tinsel bir temel tesis etmeye yönelik hiçbir teşebbüs bu çelişkidenden kurtulamaz.

Politik düşüncenin kökleri fikirlerde değil, bilakis bilinçli, kendi üstüne dönebilmesiyle iki kat olan insan varlığında yatar. Bu demektir ki, politik düşünce, politik varlığın, toplumsal bir durumun ifadesi olmak zorundadır. Bizzat düşünce, politik düşüncenin zuhur ettiği sosyal gerçekliği dikkate almaksızın anlaşılabilir. Politik düşüncenin kökleri her dönemde ve her grupta aynı ölçüde etkin olamaz. Bir yanın ötekine üstünlüğü, özel sosyal duruma, özel gruplara ve otorite şekillerine bağlıdır. Bu, daha ziyade objektif sosyal durumla etkileşen özel sosyal-psikolojik yapılara dayanır. Belirli bir dönemin ekonomik ve yönetim tarzları, kendi sosyal-psikolojik etkileri sayesinde (ki sırasında etkilenmekle beraber), söz konusu zamanda hâkim insan varlığının bazı yönlerini şekillendirmeye meyyleder

Sosyal varlık ve politik bilinç arasındaki bağlantı, politik problemler, özellikle de sosyalizm probleminin tartışmasını üstlenmeden önce cevaplanması gereken bir soruyu gündeme getirir. İfade edileceği gibi sosyalizm, proleteryan durumun doğrudan ifadesidir. Şu halde sosyalizmi kritize etme ya da onu bizzat proleteryan olmayan bir pozisyondan tartışma nasıl mümkün olacaktır? diye sorulabilir. Cevap: Bilinç gerçekten varlığa bağlıdır; onlar birbirlerine biyografik şekilde değil ancak işlevsel bakımdan bağlantılıdır. İster aristokratlar isterse de burjuvazi tarafından ileri atılan belirli fikirler olsun, onlar burjuva varlığını açıklama işlevine sahiptir. Yine ister burjuva, ister proleterya tarafından ileri atılan fikirler olsun, bunlar proleteryan varlığı açıklama işlevine sahiptir. Burjuva toplumuna yol açanın aslında aristokratlar olduğu ve proleterya kendi bilincini kazandırmanın da burjuva olduğu bir gerçektir; gözükene o ki,

biyogafik ilişki yok denecek kadar azdır. Gerçekten varlık ile bilinç arasındaki mesafe varlığın bilince yükselmesi için vazgeçilmez bir şart olabilir. *Bilgi, sadece varlıkla ilişkiyi değil, aynı zamanda ondan ayrılmayı da gerektirir.* Bu nedenle kendi grubuna ve sınıf durumuna güveni derinden sarsılan kişi, kendi sınıf bilinciyle yabancı bir sınıfı temin etmek için en iyi pozisyonadadır. Bunun en iyi örnekleri Marx ve Lenin'dir. Onlar, başlangıçta biyografikten işlevsel alana kadar, sosyal durum ile politik düşüncenin korelasyonunu kaldırmak için hizmet ettiler.

3. Prensip ve Gerçeklik

Prensip kelimesi politik bir grubun niteliğini özetlemeye başvurmak için kullanılır. Müteakip mütaalalar, bu terimin seçilmesinde belirleyici olmuştur. Pek çok fenomen arasından, bir şeyi ötekilerle bir kılanın ne olduğu ve bütün bakış açısından neyin onu anlaşılır bir birey yaptığını seçmek düşüncenin görevidir. Bu görev, genellikle bir şeyin “özü” kavramı sayesinde başarılıdır. Platondan beri Batı epistemolojisi, öz ve görünüş arasındaki ilişki problemine mahkum edilmiştir. Ancak özün mantığının tarihsel gerçeklikler karşısında bağımsız olduğu gözler önüne serilmiştir. “Tarihsel bir fenomenin özü”, tarihin yaşayan gücünden çıkarılan boş bir soyutlamadır. Yine de biz tutarlı bir hareketle meşgul olurken, karakterlerini özetlemeden vazgeçemeyiz. Bazı seçimler, sürekli birbirine bağlı olayların sonsuz bolluğundan çıkarılması gerektiğinden, tarihsel sürekliliğe başvurmak yeterli değildir. Bu nedenle tarihsel nitelendirmelerin başka metodunu araştırmalıyız. İlk doğanın bilgisinden çıkarılan öz kavramının yerine, tarihin karakteriyle uygun dinamik bir kavramı ileri sürmeliyiz. *Bir kavram tarihsel bir orijinin yeni ve umulmadık gerçekleştirmelerini anlaşılır kılma olasılığını içeriyorsa, o, dinamik bir kavramdır.* Böyle bir kavrama ben “prensip” demeyi tercih ediyorum. Bir prensip, bireyler topluluğunun soyut tümelliğini içermeyip, o, gerçek olasılığı, dinamiği ve tarihsel gerçekliğin gücünü ihtiva eder. Prensip, kendi bireysel gerçekleşmesinden kesinlikle soyutlanamaz; çünkü o, sadece temel ve destekleyici bir ilişkide değil, aynı zamanda sürekli kendi gerçekliğiyle eleştirel ve yargılayıcı bir ilişkide bulunur. Öz ve görünüş arasında çelişki olmayabilir; ancak prensip ile gerçekleşme arasında çelişme olabilir. Dolayısıyla bir prensibe aynı zamanda her zaman bir karar ögesi içeren bir anlama edimi sayesinde ulaşılabilir. Örneğin Protestanlıkta her daim vuku bulan her şeyin temeli olan Protestan prensibi hiç kimse anlayamaz; o, sadece bir *karar* temelinde yani sadece kavranmayıp, aynı zamanda eleştirilen bütün bir Protestanlık perspektifinden anlaşılabilir. Bu düşünce, tin sadece tinsel bir kararla anlaşılabilir şeklindeki diğer düşünceyle bağlantılıdır. Böylece sosyalizm, yalnızca sosyalist bir kararla kazanılan ve sosyalist gerçekliği yorumlayan ve yargılayan sosyalist bir prensip sayesinde anlaşılabilir.

Prensip, bir fikir, evrensel bir kavram vb. ile karıştırılmamalıdır. Prensip, tarihsel bir fenomene, kendini yeniden aktüelleştirme olasılığı vererek ve geçmişiyle irtibatını sürdürmek suretiyle destekleyen gerçek bir güçtür. Politik romantizm prensibi, insan ve tarihsel varlığın köklerindeki kavramlar ve anlayışta ifade edilen politik romantizmi sürdüren grupların içsel gücüdür. Sosyalizm prensibi, sosyalist bir fikir değildir; o, kendi dinamiklerinde yorumlanan proleteryan durumdur. Dolayısıyla “prensip” ideolojik bir kavram olmayıp, gerçekliğin tasviridir. *Bir prensip, kavramlarında kavranan tarihsel gerçekliğin gücüdür.*